SPIŻARNIA

Marcelina Jarnuszkiewicz

Już starożytni Rzymianie narzekali na koszty, jakie przychodziło im ponosić na zakup żywności. Słowami, jakich wówczas przeważnie używali, były czasownik expendere ‘wypłacić, zapłacić, wydać’ i rzeczownik expensa ‘wydatek, koszt’ (najczęściej w połączeniu ze słowem pecunia ‘pieniądze’). Te koszty, ponoszone na zakup żywności, tak się skleiły znaczeniowo z samym pojęciem żywności i jedzenia, że już w łacinie średniowiecznej słowa spensa, a później spesa – będące kolejnymi skróceniami łacińskiego expensa – zaczęły oznaczać już samą żywność, pożywienie, jadło, jedzenie.
Forma spesa przeniknęła ze średniowiecznej łaciny do średniowiecznej niemczyzny, dając postać spise (współczesne niemieckie Speise), która z kolei przeszła dalej, do języków słowiańskich, w tym do polszczyzny. Najwcześniejsze polskie formy to najprawdopodobniej SPIŻA i ŚPIŻA, mające ogólne znaczenie ‘jedzenie, pokarm; jadło na drogę’. Do dziś w niektórych regionalnych odmianach polszczyzny utrzymała się postać SPYŻA ‘jedzenie; pożywienie dla ludzi lub karma dla zwierząt’.
Od SPIŻY i ŚPIŻY pochodzi SPIŻARNIA, dawniej zwana też ŚPIŻARNIĄ lub SZPIŻARNIĄ – ‘miejsce na spiżę’ – nazwa specjalnego pomieszczenia w domu, służącego do przechowywania żywności. Takim pomieszczeniem mogła być albo osobna izba czy izdebka, albo drewniana skrzynia. W skrzyni takiej nie przechowywano jednak takich produktów żywnościowych, jakie dziś mamy w lodówkach, bo jedzenie przygotowywano na bieżąco. Skrzynie takie służyły do przechowywania mąki, kaszy lub nawet samego ziarna